

IVAN BOŽIČEVIĆ

Nekaj opazanj o svetu proizvajalcev zvezne ljudske skupščine

Pri svojem dosedanem delu se je omejil svet proizvajalcev predvsem na zakonodajno delo, ali — če še bolj točno povemo — na razpravljanje o zakonskih predlogih in na glasovanje o njih. Večjo aktivnost so pokazali odbori in skupne komisije, medtem ko se je razpravljalo na plenarnih sejah bolj na široko skoraj brez izjeme le ob pretresu predlogov zveznih družbenih planov.

Izven tega — če izzvamemo kakšnih deset poslanskih vprašanj, od katerih pa nobeno ni služilo kot povod za razpravljanje — ni svet proizvajalcev razvijal aktivnosti. Zato je mogoče reči, da je temeljna pomanjkljivost v dosedanem delu sveta proizvajalcev v tem, da ni neodvisno od načrtov zakonov in predlogov zveznih družbenih planov razpravljaj in diskutiral o raznovrstnih tekočih gospodarskih in družbenih problemih naše države.

Odprava teh pomanjkljivosti bo prispevala, da bo svet proizvajalcev zvezne ljudske skupščine postal kraj, kjer bodo podajali zastopniki proizvajalnega prebivalstva iz vse države svoja mišljenja, predloge, priporočila in sklepe o vsej problematiki našega gospodarskega in družbenega življenja. Tako bo močnejše vplival na razvoj države.

O sprejemanju zveznih družbenih planov

Današnja delovna metoda skupščine izvira v znatni meri še iz administrativnega razdobja. Neposredno pred izvolitvijo skupščine sedanjega sklica je bilo ob sprejetju ustavnega zakona sklenjeno, da naj ljudska skupščina prilagodi svoje delo in svojo vlogo sistemu široke samouprave ljudstva, naj postane permanentno delovno telo — in je tak njen značaj izražen tudi v ustavnem zakonu. Pričakovalo se je, da se bo pokazala aktivnost ljudske skupščine tako na plenarnih sejah kakor na sejah odborov, predvsem z izdelovanjem in sprejemanjem zakonov kakor tudi s poslanskimi vprašanji in s podajanjem poročil ljudskih poslancev o opažanjih v volilnih enotah.

V praksi pa se ta pričakovanja niso izpolnila. Vsi zakonski predlogi, ki so bili poslani ljudski skupščini, so bili predhodno razpravljani v ustrežajočem odboru zveznega izvršnega sveta, v njegovem koordinacijskem odboru in na seji zveznega izvršnega sveta, nakar so šli skozi najmanj dva odbora vsakega doma ljudske skupščine in končno prišli na plenarno sejo skupščinskih domov. Popolnoma razumljivo je, da so bili zakonski predlogi — ker so bili med izdelovanjem vsestransko politično in strokovno obdelani in so imeli za seboj avtoriteto zveznega izvršnega sveta in skupščinskih odborov, kakor tudi glede na našo družbeno strukturo in na politični ter socialni sestav naše skupščine — pogo-

sto sprejeti brez razpravljanja. Spremembe, do katerih je v zakonskem predlogu na pobudo posameznih poslancev včasih prišlo, so bile predvsem manjšega pomena.

Obširnejša razpravljanja so se v svetu proizvajalcev vodila le ob sprejemanju zveznih družbenih planov. Kljub temu pa tudi v predlogih planov niso bile napravljene bistvene spremembe, ker so tudi družbeni plani predhodno šli po običajni poti priprave zakonskih predlogov. Vsi odnosi v njih so bili tako izbalansirani in vsi proporciji do take mere spravljene v sklad, da je bilo na plenumu težavno napraviti kakšne večje spremembe. Zahteve poslancev, ki so predlagali amandmaje in zahtevali spremembe, so bile redno zavrnjene z veliko večino glasov. Prot. določenim predlogom za spremembo plana so pogosto glasovali tudi tisti poslanci, ki so sicer bili mnenja, da so ti predlogi umestni in upravičeni, vendar niso videli možnosti za njihovo sprejetje, ker bi to izzvalo motnje v predlogu plana. Za ponovno vsklajevanje proporcij pa najbolj pogosto ni bilo časa, ker so bili predlogi planov v zadnjih treh letih dostavljeni skupščini z znatno zakasnitvijo.

Vse to so že davno ugotovljeni in v skupščinskih krogih dobro znani problemi. Širše so o njih razpravljali tudi na enem izmed sestankov načelstva skupščine in skupščinskih odborov. Ob tej priložnosti je bilo sprejeto stališče, da zakonodajno delo tudi ne more biti drugačno, da mora zakonodajno iniciativo v osnovi imeti zvezni izvršni svet, da se na sejah plenuma skupščinskih domov ne morejo izdelovati zakoni, da je težišče skupščinskega zakonodajnega dela v skupščinskih odborih, da pa se na plenarnih domov zakonov predlogi ali sprejmejo ali zavračajo, kar pa, to je razumljivo, ne izključuje diskusije in morebitnih sprememb. Hkrati je bilo izraženo mnenje, da mora biti težišče dela na plenarnih sejah domov na poslanskih vprašanjih, na interpelacijah, na vsestranskem razpravljanju o raznih problemih iz vseh področij življenja države. Ta usmeritev pa ni bila vse do danes bolj podrobno obdelana niti uresničena.

Potemtakem bi moral svet proizvajalcev tako kot celota, a tudi posamezni njegovi odbori, razen dela na zakonodajnem polju, kar je njegova temeljna ustavna funkcija, v bodoče razširiti svojo aktivnost na temeljito in vsestransko razpravljanje o raznih gospodarskih in socialnih problemih, na ugotavljanje pojavov, podajanje predlogov in izražanje stališč. Tako bi v znatno večji meri vplival na ves razvoj naše države in imel listo vlogo v našem predstavniškem sistemu, ki mu po njegovi funkciji in zamisli pripada.

Da bi ne šli problemi mimo sveta

Svet proizvajalcev ima vse pogoje, da razširi s popolnim uspehom svojo dosedanjo aktivnost na razpravljanje o najvažnejših gospodarskih in družbenih vprašanjih. Takih vprašanj je veliko in se nenehno porajajo nova. Ob zadnjem zasedanju sveta proizvajalcev, ob koncu letošnjega junija, so n. pr. poslanci izven seje veliko razpravljali o pojavu prevelikih davkov na promet na drobno v nekaterih okrajih, o znatnem porastu cen v gostinstvu, o porastu zaloga blaga v mnogih proizvajalnih podjetjih, o pojavu nerednega izplačevanja zaslužkov v nekaterih gospodarskih organizacijah, o požarnosti pri reševanju rekonstrukcij podjetij itd. Razen teh in podobnih aktualnih vprašanj so problemi, katerih rešitev iščemo že leta in katerih aktualnost je dolgotrajna, kakor n. pr. vprašanja sistema in višine obratnih sredstev in sistema plač v gospodarstvu. Pozornost in interes poslancev sta usmerjena tudi na vprašanje delovne produktivnosti, na kooperacijo gospodarskih podjetij znotraj države in z inozemskimi podjetji, na vprašanje licenc, na razne probleme zunanje trgovine, zatem na probleme, ki so združeni s kmetijstvom, z nadaljnjim razvojem delavskega samoupravljanja, s samoupravo na področju socialnega zavarovanja itd.

Pobuda za uvrstitev posameznih vprašanj na dnevni red bi mogla priti iz zveznega izvršnega sveta, posameznih odborov, od posameznih poslancev, zatem gospodarskih zbornic, združenj proizvajalcev, gospodarskih in družbenih organizacij. Uspeh teh razpravljaj bi lahko bil ustrezajoči zakon, zatem priporočilo zveznemu izvršnemu svetu za podvzemanje potrebnih ukrepov, priporočilo gospodarskim organizacijam ali ljudskim odborom in drugim organom oblasti. Nobena izmed teh zadev pa ne bi bila obvezna, temveč bi se razpravljalo o kakšnem vprašanju lahko končalo tudi s preprostim prehodom na dnevni red.

V vsakem primeru bi bilo tako delo sveta proizvajalcev večstransko koristno. Poslanci, državni organi, gospodarske organizacije in javnost v celoti bi bili mnogo bolj seznanjeni s posameznimi problemi in pojavi v državi. Podrežana bi bila pobuda za podvzemanje vrste ukrepov in za preprečevanje negativnih pojavov, številnim pogrešnim tolaženjem ali nerazumevanju pa bi se izognili ali pa bi jih prej onemogočili. Ni dvoma, da bi spremembe v delovni metodi skupščine olajšale tudi zakonodajno iniciativo zveznega izvršnega sveta, ki bi lahko na temelju predhodnih razpravljaj v skupščini še mnogo bolj uspešno pripravil zakonske predloge in predloge drugih predpisov.

Poslopje Zvezne ljudske skupščine

Potrebna je sprememba v delovni metodi

Posebno pozornost zasluži sprejemanje družbenih planov, ker se v njih zrcali celotnost gospodarskih in družbenih dogajanj in usmeritev za določeno razdobje. Morda bi bilo koristno, da se za njihovo sprejemanje usvoji dosedanji popolnoma nasprotna metoda, to je, da se v skupščinskih domovih predhodno razpravlja o problemih, o smernicah za izdelavo plana, pa da nato zvezni izvršni svet na temelju tega izdelava podoben predlog družbenega plana, ki bi ga v zakonski obliki predložil skupščini. Take sugestije se slišijo tudi iz vrst odborov svetov proizvajalcev po okrajih, kjer je sedanja praksa ob izdelavi okrajnih družbenih planov mačone prav taka, kakršna je praksa v zvezni ljudski skupščini. To pa onemogoča ustrezajočo vlogo okrajnega sveta proizvajalcev glede določitve gospodarskega in družbenega razvoja, ki se usmerja z okrajnim družbenim planom.

Razumljivo je, da sta delovna metoda in aktivnost sveta proizvajalcev tesno povezana z delom zveznega sveta. Največji del pristojnosti sveta proizvajalcev spada tudi v pristojnost zveznega sveta in lahko postanejo zakonski in drugi akti polnovejavni samo tedaj, ko jih sprejmeta oba domova.

V delu skupščin pa pripada posebno mesto in vloga zvezne-

mu izvršnemu svetu in je zato od njega v znatni meri odvisno tudi uspešno uresničevanje take delovne metode sveta proizvajalcev.

Pri vsem tem je treba upoštevati tudi to, da so funkcije poslancev sveta proizvajalcev častne, da ne morejo biti dolgo odsotni s svojih delovnih mest v gospodarskih organizacijah. Zato je od priprave seje, pravočasnega dostavljanja materiala, predlogov, odlikov, koordinacije dela z zveznim svetom in podobno v marsičem odvisno uspešno delo sveta proizvajalcev.

Kolikor bi svet proizvajalcev ali zvezna ljudska skupščina v celoti uspešno uresničili tako delovno metodo, h kateri težimo že dalj časa, bi to ne bil samo prispevek k izboljšanju zakonodajnega dela, temveč bi to povečalo tudi vlogo poslancev in njihovo aktivnost tako v skupščini kot tudi med volivci.

Dosedanje delo sveta proizvajalcev na področju zakonodajstva je bilo uspešno in konstruktivno. Uresničitev boljših delovnih metod in vsestransko aktiviranje doma bi vplivalo na nadaljnjo krepitev njegove konstruktivne vloge, to pa bi hkrati pozitivno vplivalo tudi na izboljšanje dela gospodarskih organizacij in oblastnih organov, na nadaljnji razvoj in izpopolnjevanje samoupravnega sistema na vseh stopnjah ter sploh na naš celotni gospodarski in družbeni razvoj.

Brez »Naše skupnosti«, glasila Predsedstva Zveznega odbora SZDL Jugoslavije, ne more biti KVALITETNEGA SODELOVANJA IN ODLOČANJA v organih družbenega upravljanja.